

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вчена рада Факультету права та
міжнародних відносин
Голова

Ганна ЦИМБАЛ

Протокол № 2 від «18» лютого 2026 р.

ПРОГРАМА

атестаційного екзамену зі спеціальності

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Освітня програма	291.00.02 Регіональні студії

Розглянуто і затверджено
на засіданні кафедри міжнародних
відносин

Протокол №9 від 20.01.2026 р.

Завідувач кафедри

Д.і.н., доцент

Василь ЯБЛОНСЬКИЙ

Гарант освітньої програми

к.і.н., доцент

Марина БЕССОНОВА

Київ – 2026

**ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ,
ВИЗНАЧЕНИХ ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ,
ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ ЗДОБУВАЧАМИ**

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

РН05. Знати природу та механізми міжнародних комунікацій.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

РН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН10. Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами на професійному рівні, необхідному для ведення професійної дискусії, підготовки аналітичних та дослідницьких документів.

РН11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні матеріали.

РН12. Володіти навичками професійного усного та письмового перекладу з/на іноземні мови, зокрема, з фахової тематики міжнародного співробітництва, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, регіональних студій, дво- та багатосторонніх міжнародних проектів.

РН13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

РН14. Використовувати сучасні цифрові технології, спеціалізовані програмне забезпечення, бази даних та інформаційні системи для розв'язання складних

спеціалізованих задач у сфері міжнародних відносин та регіональних студій .

РН15. Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.

РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

РН17. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.

РН18. Здійснювати самостійні індивідуальні та групові дослідження в сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, регіонознавства та міжнародних комунікацій, готувати та оприлюднювати звіти про результати досліджень.

РН19. Збирати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію політичного, історичного, економічного, правового та культурного характеру про країни і регіони світу, про міжнародні туристичні потоки.

МЕТОДИКА ТА ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Формат атестаційного екзамену – очний.

Форма атестаційного екзамену – тестова.

Тривалість проведення: 120 хв.

Завдання – тест на 120 хв. (платформа Moodle);

Для об'єктивного визначення рівня фахових знань студентів проводиться письмовий тест, обсяг – 100 питань, кожне з яких дає 1 бал за правильну відповідь до загального рейтингу за екзамен.

Тестові питання генеруються випадковим чином з банку тестових завдань у системі електронного навчання Moodle. Кожен студент має 1 спробу виконання тесту, тривалість якого – 120 хвилин. Тест відкривається для доступу всім студентам групи одночасно на початку екзамену.

Така форма проведення екзамену гарантує об'єктивне та неупереджене оцінювання.

У разі обставин, викликаних воєнними діями країни-агресора проти України та/або надзвичайної ситуації, викликані наслідками російської агресії або іншими причинами, атестаційний екзамен може бути переведений у дистанційний формат (Google Meet/Zoom+Moodle). У такому разі здобувачі мають бути вчасно попереджені, виконання тестових завдань повинно бути самостійним, без використання додаткових джерел, перебіг роботи студентів над тестом фіксується на відео із увімкненими камерою та мікрофоном. У випадку повітряної тривоги, технічних або інших проблем, які унеможливають виконання завдань у відведений час, здобувач повідомляє комісію, яка прийматиме рішення з огляду на ситуацію та в індивідуальному порядку.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання результатів складання атестаційного екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання та відповідною рейтинговою оцінкою.

Рейтин- гова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – високий рівень знань (умінь) / виконання, з можливими незначними недоліками (помилками)
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) / виконання, без суттєвих (грубих) помилок
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) / змістовна робота, з незначною кількістю помилок
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) / виконання, зі значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімальний можливий допустимий рівень знань (умінь) / виконання для подальшого навчання або професійної діяльності
F	0– 59 балів	Незадовільно – низький рівень знань, недостатній для подальшого навчання або професійної діяльності

Екзаменаційний білет комплексного Атестаційного екзамену зі спеціальності охоплює зміст наступних навчальних дисциплін:

1. Українські студії: Історія дипломатії та зовнішньої політики України.
2. Міжнародні відносини та світова політика.
3. Основи міжнародної політичної аналітики: Геополітичні та геоекономічні інтереси у світовій політиці.
4. Основи міжнародної політичної аналітики: Гуманітарний чинник у світовій політиці.
5. Основи міжнародної політичної аналітики: Теорія міжнародних відносин.
6. Основи міжнародної політичної аналітики: Зовнішня політика та проблеми національної безпеки.
7. Країнознавство.
8. Основи міжнародного туризму.
9. Основи дипломатії та дипломатичної служби: Дипломатичний протокол та етикет.
10. Основи дипломатії та дипломатичної служби Дипломатична та консульська служба.
11. Конфліктологія та теорія переговорів.

ПЕРЕЛІК ТЕМ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

1. Українські студії:

Історія дипломатії та зовнішньої політики України.

Сучасні українські землі в дипломатичних концепціях держав Стародавнього світу. Зовнішньополітичні наслідки походів киммерійців та скіфів на Балкани та Передню Азію. Міжнародний контекст формування полянського державного союзу. Династія Рюриковичів та територіальна експансія Русі. Міжнародне значення «хрещення» Русі Володимиром. «Шлюбна дипломатія» Ярослава Мудрого. Дипломатія Русі у сер. XI – поч. XII ст. Зовнішня політика Володимира Мономаха та «мономаховичів». Дипломатія епохи політичної роздробленості.

Політико-організаційне утворення й міжнародне визнання Галицького князівства. Регіональна політика першої половини XII ст. Міжнародно-правові наслідки утворення Галицько-Волинської держави. Зовнішня політика галицько-волинських князів. Половецьке ханство, Мазовія, Візантія, Угорщина, Литва. Міжнародно-політичні наслідки монгольської навали. Організація хрестового походу проти монголів. Відносини із Святим престолом. Коронування Данила. Регіональне лідерство «Королівства Руського».

Велике князівство Литовське. Боротьба за «галицьку спадщину» та її наслідки. Дуалістична сутність литовсько-руської держави. Укладення Кревської унії (1385 р.), Віленсько-Радомської унії (1401 р.) та Городельської унії (1413 р.) та їх роль в міжнародних відносинах регіону. Початок литовсько-московських воєн. «Москва – третій Рим». «Москва – другий Київ». Підписання Люблінської унії 1569 р. і створення Речі Посполитої. Культурно-адміністративна автономія руських земель.

Військо Запорозьке – новий європейський гравець. Суб'єктивізація України у міжнародній політиці з середини IV ст. Молдовська політика Запорозької січі. Концепції устрою українських земель «ягеллонський легітимізм», «Велике князівство Руське», держава «козацького панства». Дипломатія періоду української національної революції. Підписання та міжнародне значення Переяславсько-Московської угоди 1654 р. Дипломатична історія періоду Руїни. Поділ козацьких земель. Україна у Північній війні, політика І.Мазепи та П. Орлика. Ліквідація автономії. Приєднання Криму до Російської імперії. Українські землі у зовнішньополітичних концепціях Франції, Росії та Австро-Угорщини.

Україна у контексті Першої світової війни. Створення УНР і суб'єктивізація України. Утворення зовнішньополітичного відомства УНР та відкриття дипломатичних представництв за кордоном. Відносини з державами Почвірного союзу та Антанти. Початок визнання УНР та підписання Брестського мирного договору. Зовнішня політика Гетьманату Павла Скоропадського. Брестська система міжнародних відносин. Орієнтація на переможців: зовнішньополітичні альтернативи Другої УНР. Спроби встановлення миру РРФСР. Перемовини з делегацією Антанти в Одесі. Паризька мирна конференція. Війна УГА ЗУНР з Польщею. Польсько-українсько-радянська війна 1920 р. Причини поразки української дипломатії.

Місце України у Версальсько-Вашингтонській системі. Дипломатична активність УСРР у 1920-1923 рр. Ліквідація «самостійного» зовнішньополітичного відомства УСРР та утворення Управління уповноваженого НКЗС СРСР. Територіальне визначення України у складі СРСР, врегулювання кордонів із радянськими республіками. Зовнішньополітична діяльність Державного центру УНР: двосторонні відносини та участь в роботі Ліги Націй. Рух «Прометеїзму». Орієнтації екзильного уряду на західні демократії та Німеччину. Мюнхенська конференція 1938 р. Криза в ЧСР і утворення Підкарпатської Русі. Міжнародне значення короткотривалого існування української держави. Українська проблема у II Світовій війні. Приєднання західно-українських земель до СРСР. Українсько-німецькі відносини. Формальна децентралізація зовнішньої політики в СРСР та утворення НКЗС УСРР. УСРР – співзасновник ООН.

Україна в двополярному світі доби Холодної війни. Дипломатична діяльність УСРР в ООН та міжнародних організаціях. Діяльність українців-емігрантів у вільному світі. Конгрес українців Канади та Український конгресовий комітет Америки. Реорганізований ДЦ УНР у співпраці з еміграційними інституціями поневолених народів СРСР та країн-«сателітів». Проголошення відновлення незалежності України. Співдружність незалежних держав. Політика «багатовекторності» та формування зовнішньої політики щодо Російської Федерації, США та Європейського Союзу. Шлях до європейської самоідентифікації. Угода про партнерство та співробітництво, Програма НАТО «Партнерство заради миру». Відносини із західними сусідами України. Російська військова агресія проти України та окупація АРК і частини Донбасу. Угода про асоціацію між Україною і ЄС. Конституційне закріплення європейського та євроатлантичного курсу України. Зовнішня політика України за умов повномасштабної російсько-української війни.

2. Міжнародні відносини та світова політика.

Тема 1. Стародавній світ: виникнення та розвиток міжнародних відносин. Основні особливості міжнародних відносин Стародавнього світу. Хронологія (періодизація) міжнародних відносин Стародавнього світу. Міжнародні відносини на Стародавньому Сході (Передня Азія, Індія, Китай. Похід Олександра Македонського на Схід та його міжнародні наслідки). Міжнародні відносини в Середземноморському регіоні: особливості й відмінні риси («Елліністичний» світ в політичних відносинах: від Кріто-Мінойської цивілізації до поглинення Греції Римом. Зовнішня політика Риму в VII – I ст. до н. е. Римський світ у I ст. до н.е. – V ст. н. е.).

Тема 2. Міжнародні відносини Середньовіччя. Основні особливості й хронологія (періодизація) міжнародних відносин Середньовіччя. Міжнародні процеси в період раннього Середньовіччя. Міжнародні відносини в XI-XIII ст. в Західній Європі. Візантія в міжнародних відносинах середньовіччя. Міжнародні відносини в європейському регіоні в XIV - початку XVI ст. Міжнародні процеси середньовічного Сходу.

Тема 3. Еволюція міжнародних відносин в епоху Нового часу (XVI-XVIII ст.). Міжнародні відносини та конфлікти у XVI – на початку XVII ст. Тридцятилітня війна. Вестфальська система міжнародних відносин. Основні актори міжнародних

відносин XVII-XVIII ст. Міжнародні відносини в Європі в другій половині XVII – на початку XVIII ст. Міжнародні відносини в Європі та колоніях у XVIII ст.: головні суперечності та конфлікти.

Тема 4. Взаємодія провідних країн світу на межі XVIII-XIX ст. Становлення зовнішньої політики Франції в період наприкінці XVIII – на початку XIX ст. Позиція Пруссії з питань європейської політики на поч. XIX ст. Оголошення Францією "континентальної блокади" Англії. Зростання опозиції Н. Бонапарту в країнах Європи.

Міжнародна політика в Європейському регіоні у 1807-1812 рр. Міжнародні відносини під час існування Шостої антифранцузької коаліції. Шомонський трактат. Паризький мир.

Тема 5. Віденська система міжнародних відносин: ідеологічні засади і практика політичного процесу. Формування Віденської системи міжнародних відносин. Віденський конгрес: скликання, перебіг, рішення. Міжнародні відносини в Європі у період функціонування Віденської системи (Священний Союз: створення, принципи і зовнішньополітичні цілі діяльності. Конгреси Священного Союзу і революційні події (кін. 1810-х - поч. 1820-х рр.). Сутність і стан «східного питання» в міжнародній політиці у 1810 - 1840-х рр. «Польське», «Італійське» та «Німецьке» питання в 1815-1850 рр.). Криза Віденської системи міжнародних відносин (Кримська (Східна) війна та її значення. Польське питання в міжнародних відносинах 1860 рр. Національне об'єднання Італії та Німеччини: перебіг, політичні наслідки та значення).

Тема 6. Міжнародні відносини в останній третині XIX - на початку XX ст. Утворення блоків великих держав. Міжнародні відносини у 1870-х рр.: європейські і колоніальні виміри. Східна криза 1875-1878 рр. Утворення Троїстого союзу та європейська політика наприкінці XIX - на початку XX ст. Поглиблення англо-німецьких протиріч у 1904-1907 р. і утворення Антанти. Політика двох ворогуючих блоків на Балканах. Балканські війни.

Тема 7. Міжнародні відносини під час Першої світової війни. Дипломатична боротьба напередодні світового конфлікту (Сараєвське вбивство та липнева криза 1914 р.). Військові дії на фронтах Першої світової війни. Проблема Чорноморських проток в роки війни. Дипломатична боротьба Антанти і Центральних держав за союзників. Дипломатія на завершальному етапі Першої світової війни. (Вступ США у війну. Вплив революційних подій в Росії на міжнародні відносини. Війна і дипломатія в 1918 р.). Вплив першої світової війни на систему міжнародних відносин.

Тема 8. Становлення Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин. Позиції європейських держав і США з основних питань облаштування світу після Першої світової війни. Формування повоєнної системи міжнародних відносин. Паризька мирна конференція і Версальський договір. Міжнародні відносини на Далекому Сході після Першої світової війни. Вашингтонська конференція. Радянська Росія в системі міжнародних відносин протягом 1918 - поч. 1920-х рр. Зміна міжнародно-політичної ситуації в світі у 1922-1923 рр. (Каннська та Генуезька конференції, Гаазька конференція, Лозаннська конференція). Основні характеристики та особливості Версальсько-Вашингтонської системи. Етапи існування Версальсько-Вашингтонської системи.

Тема 9. Основні тенденції розвитку міжнародних відносин в період середини 20-х — початку 30-х рр. XX століття. Репараційне питання в міжвоєнний період.

Розвиток європейської системи безпеки в середині - наприкінці 1920-х рр. (Локарнський пакт; пакт Бріана-Келлога). Міжнародні відносини в період світової економічної кризи (кін. 20-х - поч. 30-х рр.): спроби перегляду Версальської системи. Система європейської безпеки в період економічної кризи. Пакт чотирьох. Еволюція європейської системи безпеки в середині 1930-х рр.

Тема 10. Міжнародні відносини і зовнішня політика в світі під час демонтажу Версальської системи (1933-1939 рр.). Міжнародна політика у 1933-1936 рр.: від змін в Німеччині до «ефіопської кризи». Громадянська війна в Іспанії: нові тенденції міжнародних відносин. Міжнародно-політичні відносини у 1936-1939 рр.: формування блоків держав. Зовнішня політика СРСР в контексті кризи Версальського порядку. Комуністичний Інтернаціонал в міжнародній політиці 1930-х рр.

Тема 11. Міжнародні відносини під час Другої світової війни. Міжнародна політика на початку світового конфлікту (1939-1941 рр.). Міжнародні відносини у 1941-1943 рр.: від вибуху німецько-радянської війни до створення «Великої коаліції». Міжнародно-політичні процеси у 1943-1945 рр.: від оборони Сталінграду до військової капітуляції Японії.

Тема 12. Міжнародні відносини після Другої світової війни: протистояння між США та СРСР (1945-1991 рр.). «Холодна війна»: поняття і генеза проблематики. Початок радянсько-американського міжнародно-політичного конфлікту (1945-1955 рр.). Період конфронтаційної стабільності (сер. 1950-х - поч. 1970-х рр.). Період міжнародно-політичної розрядки (поч. - кін. 1970-х рр.). Політичні стосунки СРСР і США у 1980-1991 рр.

Тема 13. Міжнародні відносини в Європі після Другої світової війни: європейська інтеграція і питання безпеки (1945 - 2000-і рр.). Передумови і початковий період євроінтеграції (кін. 40-х - кін. 60-х рр.). Інтеграція та безпека в Європі наприкінці 1960-х - сер. 1980-х рр. Сучасний етап європейської інтеграції: від Європейських Співтовариств до Європейського Союзу. Європейський Союз: концептуальна та організаційна еволюція об'єднання.

Тема 14. Міжнародна політика в регіоні Близького та Середнього Сходу (серед. 1940-х - 2000-і рр.). Британська політична стратегія на Близькому і Середньому Сході після Другої світової війни. Стратегічні інтереси і блокова політика США в регіоні (сер. 40-х - кін. 60-х рр.). Поширення впливу СРСР в регіоні Близького і Середнього Сходу (сер. 50-х - кін. 60-х рр.). Формування та ескалація «близькосхідного питання» у 1940-х - кін. 1960-х рр. Арабо-ізраїльський політичний конфлікт у 1970-х - 1980-х рр. Основні проблеми міжнародних відносин на Близькому і Середньому Сході протягом 1970-х — поч. 1990-х рр. Міжнародна політика в регіоні наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст.

Тема 15. Міжнародні відносини в Азії, Африці, Латинській Америці: від периферійності до модернізації (1945 - 2000-і рр.). Політичні процеси в підсистемах світової політики й деколонізація (сер. 40-х - кін. 60-х рр.). Міжнародна політика та системні конфлікти в «третьому світі» (кін. 60-х - поч. 90-х рр.). Міжнародні відносини в сучасному незахідному світі (90-ті - сер. 2000-х рр.).

Тема 16. Міжнародні відносини в постбіполярну епоху: становлення нового світового політичного порядку. Міжнародна політика провідних центрів сили в постбіполярну епоху (США, ЄС, Японія, Китай, Індія, Росія). Конфігурація нового світопорядку: варіанти після падіння СРСР: однополярний світовий лад: гегемонія

супердержави США?; політичне піднесення Китаю: повернення до біполярності?; стратегічна тенденція після 11 вересня 2001 р.: багатополарний світ? Сучасна міжнародна політика і глобалізація: співвідношення і зв'язок.

3. Основи міжнародної політичної аналітики: Геополітичні та геоекономічні інтереси у світовій політиці.

Тема 1. Геополітичне положення країни: сутність, властивості, значення. Концептуальні засади формування геополітичних інтересів держав. Інтерес – одна з головних категорій у світовій політиці. Реалізація інтересів держави через геополітичне протистояння і територіальну експансію. Роль національного інтересу в міжнародних відносинах.

Тема 2. Геополітичні та геоекономічні інтереси у відносинах держав Об'єднаної Європи. Геополітичні та геоекономічні аспекти утворення і розвитку ЄС. Партнери Європейського Союзу та їх вплив на геополітичну ситуацію. Геополітичні та геоекономічні інтереси Німеччини та Франції. Геополітична та геоекономічна ситуація в Середземномор'ї. Геополітичні та геоекономічні інтереси країн Центральної та Східної Європи.

Тема 3. Геополітичні та геоекономічні інтереси в зовнішній політиці російської федерації та України. Геополітичні та геоекономічні інтереси російської федерації на пострадянському просторі. Геополітичні та геоекономічні інтереси російської федерації в Європі. Геополітичні та геоекономічні аспекти взаємовідносин між Російською Федерацією і США. Геополітичні інтереси росії в Азії, Африці та Латинській Америці. Геополітичні та геоекономічні інтереси України у пострадянських державах. Геостратегічний вектор на інтеграцію з ЄС. Геополітичні та геоекономічні інтереси України в Центральній та Східній Європі. Геополітичні та геоекономічні інтереси України у Причорноморському регіоні. Геоекономічні інтереси України в Азії, Африці, Латинській Америці. Російсько-українська війна: витоки, хід, інтереси сторін.

Тема 4. Геополітичні та геоекономічні інтереси у відносинах держав Південного Кавказу та Центральної Азії. Геополітичні та геоекономічні інтереси Російської Федерації, ЄС та США на Південному Кавказі. Геополітичні та геоекономічні інтереси Грузії. Геополітичні та геоекономічні інтереси Вірменії. Геополітичні та геоекономічні інтереси Азербайджану. Геополітичні та геоекономічні інтереси у відносинах держав Центральної Азії. Геополітичні та геоекономічні інтереси Узбекистану. Геополітичні та геоекономічні інтереси Таджикистану. Геополітичні та геоекономічні інтереси Туркменістану. Геополітичні та геоекономічні інтереси Киргизстану. Геополітичні та геоекономічні інтереси Казахстану.

Тема 5. Геополітичні та геоекономічні інтереси в зовнішній політиці держав Східної, Південно-Східної та Південної Азії. Геополітичні та геоекономічні інтереси КНР. Геополітичні та геоекономічні інтереси Японії. Геополітичні та геоекономічні інтереси Північної і Південної Кореї. Геополітичні та геоекономічні інтереси Індії. Геополітичні та геоекономічні інтереси Пакистану. Геополітичні та геоекономічні інтереси Індонезії. Геополітичні та геоекономічні інтереси Сінгапуру. Геополітичні та геоекономічні інтереси Таїланду. Геополітичні та геоекономічні інтереси В'єтнаму.

Тема 6. Геополітичні та гео економічні інтереси у відносинах близькосхідних держав. Геополітичні та гео економічні інтереси Саудівської Аравії та Катару. Геополітичні та гео економічні інтереси Іраку та Ірану. Геополітичні та гео економічні інтереси Ізраїлю. Геополітичні та гео економічні інтереси Лівану та Сирії.

Тема 7. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці держав Африки. Геополітична ситуація на Африканському континенті. Гео економічні інтереси африканських країн. Вплив західних держав на геополітичний і гео економічний простір Африки. Геополітичні та гео економічні інтереси країн Північної, Західної та Східної Африки. Геополітичні та гео економічні інтереси країн Південної Африки.

Тема 8. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці держав Латинської Америки, США і Канади. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці держав Латинської Америки. Геополітичні та гео економічні інтереси США. Геополітичні та гео економічні інтереси Канади.

Тема 11. Геополітичні та гео економічні інтереси в зовнішній політиці Австралії та Нової Зеландії. Австралія-Велика Британія: особливості культурно-цивілізаційних зв'язків. Дипломатичні та торговельно-економічні відносини Австралії та США. Особливості економічного партнерства Австралії з Японією та Південною Кореєю. Діяльність Китайсько-австралійського форуму. КНР – провідний торговельний партнер Австралії. Індія – провідний політичний і економічний партнер Австралії.

4. Основи міжнародної політичної аналітики: Гуманітарний чинник у світовій політиці.

Тема 1. Гуманізація світової політики. Значення гуманітарного чинника у Вестфальській та пост-вестфальській системах міжнародних відносин. Вступ до курсу. Гуманізм. Гуманітарна політика держави. Міжнародна гуманітарна політика. Мораль та міжнародні відносини. Головні принципи світової політики і міжнародних відносин. Роль особи в сучасному світі (Махатма Ганді, мати Тереза, Іоан Павло II та інші особистості в світовій політиці). Роль гуманітарного чинника у Вестфальській системі міжнародних відносин. Гуманітарний вимір Поствестфальської системи міжнародних відносин.

Тема 2. Міжнародні гуманітарні організації Діяльність міжнародних міжурядових організацій в гуманітарній сфері. Гуманітарна діяльність агентств, програм, фондів ООН (ЮНІСЕФ, ЮНКТАД, БАПОР, Всесвітня продовольча програма, ВООЗ, МОМ, МОК). Роль ЮНЕСКО в збереженні надбань культури людства. Міжнародний Комітет Червоного Хреста. Міжнародні неурядові організації та їх вплив: «Лікарі без кордонів», Міжнародна амністія, CARITAS, CARE, «Меморіал» та інші.

Тема 3. Проблема дотримання прав людини. Концепт прав людини. Усвідомлення потреби міжнародного врегулювання прав людини після Другої світової війни. Біль про права людини. Міжнародні стандарти прав людини. Універсальні і регіональні механізми контролю за дотриманням прав людини. Європейська, американська та африканська системи захисту прав людини. Проблема дотримання прав людини в сучасних міжнародних відносинах. Етичні

проблеми в гуманітарній політиці (расизм, шовінізм, ЛГБТ-спільноти, проблема евтаназії і т.д.).

Тема 4. Гуманітарний вимір безпеки. Конфлікт, криза, війна. Особливості міжнародного політичного конфлікту. Міжнародний політичний конфлікт: шляхи подолання та наслідки. Конфлікт не міжнародного характеру. Трансформація загроз безпеці у постбіполярній системі міжнародних відносин. Асиметрія конфліктності, тероризм, кібертероризм, наркаторгівля, торгівля людьми, руйнівна діяльність ТНК, міжнародна злочинність, піратство. Гуманітарна допомога в процесі врегулювання конфлікту. Поняття „гуманітарна катастрофа”. Концепція «гуманітарного втручання/інтервенції». Механізм реалізації та форми гуманітарних інтервенцій.

Тема 5. Захист прав особи під час збройного конфлікту. Міжнародно-правовий статус комбатантів та некомбатантів. Найманці. Шпигуни. Розвідники. Правовий режим поранених і хворих. Режим військового полону. Захист цивільного населення під час військових конфліктів. Захист жінок та дітей у міжнародному гуманітарному праві. Права інтернованих. Кримінальна відповідальність фізичних осіб за здійснення злочинів проти миру та безпеки людства. Злочини проти людяності: визначення та класифікація. 1945-1947 рр. – військові трибунали у Нюрнберзі та Токіо. Міжнародні кримінальні трибунали у справах Руанди та колишньої Югославії.

Тема 6. Захист цивільних об'єктів, культурних цінностей, навколишнього середовища під час конфлікту. Проблема розмежування цивільних і військових об'єктів на території театру війни. Режим цивільних об'єктів (заборона піддавати цивільні об'єкти нападу). Пакт Реріха. Основні положення та значення Гаазької конвенції 1954 р. та протоколу про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1999 року. Екологічні аспекти збройних конфліктів. Екологічні, геофізичні та метеорологічні методи ведення війни. Конвенція про заборону військового або будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище 1977 р. Заборона використання природного середовища в якості засобу ведення війни. Заборона використання засобів і методів ведення війни здатних завдати шкоди навколишньому середовищу.

Тема 7. Гуманітарний вимір безпеки України. Проблеми формування гуманітарної політики України. Україна у світовому гуманітарному просторі. Гуманітарна складова безпеки України. Україна в миротворчих процесах. Дотримання прав людини в Україні. Депопуляція. Відтік кадрів з України, проблема трудової імміграції. Епідемії ВІЛ-СНІДу та туберкульозу. Гуманітарний вимір російсько-української війни, її наслідки.

5. Основи міжнародної політичної аналітики: Теорія міжнародних відносин.

Тема 1. Теорія міжнародних відносин як наука. Теорія міжнародних відносин як наука. Об'єкт та предмет вивчення в рамках теорії міжнародних відносин. Проблема закономірності у сфері міжнародних відносин. Універсальні закономірності міжнародних відносин. Еволюція теорії міжнародних відносин як науки. Проблематика теорії міжнародних відносин як науки. Сучасні тенденції розвитку міжнародних відносин.

Функції теорії міжнародних відносин як науки. Описова, пояснювальна, методологічна, прогностична, інструментальна, аксіологічна, світоглядна функції теорії міжнародних відносин як науки. Принципи та підходи в теорії міжнародних відносин: емпіричний, ціннісний, раціональний, творчий, історико-прогностичний підходи; принципи толерантності, абстрагування, полемічності, генералізації (узагальнення). Загально-філософські методи у теорії міжнародних відносин: аналіз і синтез, абстракція, узагальнення, індукція та дедукція, від конкретного до абстрактного (та навпаки), аналогія, єдність та боротьба протилежностей, заперечення заперечення. Загальнотеоретичні методи: історичний (історико-описовий), біхевіористський, праксеологічний, порівняльний, системний, метод рівнів аналізу, прогностичний, сценарний, метод експертного аналізу, синергетики. Прикладні (емпіричні) методи: контент-аналіз, івент-аналіз, когнітивне картування, кейс-стаді. Нові методи: альтернативістика, ретроальтернативістика. Структура міжнародних відносин (види, типи, рівні, стани).

Тема 2. Учасники міжнародних відносин та інтерпретації у теорії міжнародних відносин. Типи міжнародних акторів та їх ієрархія. Суб'єкти та об'єкти у міжнародних відносинах. Суб'єкт міжнародних відносин та суб'єкт міжнародного права. Сутність і роль держави як учасника міжнародних відносин. Типологія суб'єктів міжнародних відносин. Держава як суб'єкт міжнародних відносин. Класифікації держав як акторів. Поняття «розмивання державного суверенітету». Типологія недержавних учасників міжнародних відносин. Міжнародні організації як суб'єкт міжнародних відносин. Індивіди як суб'єкт міжнародних відносин. Інтерпретації акторів у міжнародних відносинах з позицій різних парадигм. Державоцентричний (класичний) та транснаціональний/плюралістичний (модерністський) підходи до трактування учасників міжнародних відносин.

Тема 3. Класифікація теорій міжнародних відносин. Дебати у ТМВ. Проблема класифікації теорій міжнародних відносин. Підходи до класифікації теорій міжнародних відносин: роль визначення критеріїв. Спільні риси сучасних класифікацій. Класичні школи теорії міжнародних відносин. Некласичні підходи у теорії міжнародних відносин.

Політичний реалізм. Англо-американська школа «політичного реалізму» та її ідейні витоки. Концепція Г. Моргентау. Концепція Р. Арона. Неореалізм та його представники. Політичний ідеалізм (лібералізм) та його представники. Неолібералізм. Формування «модерністських» напрямів теорії міжнародних відносин. «Традиціоналізм» та «модернізм». Біхевіоризм та його теорії. Погляди Куінсі Райта. Системний підхід Мортоні А. Каплана. Сучасні модерністські концепції та підходи. Конструктивізм у теорії міжнародних відносин.

Школи геополітики у ТМВ: основні ідеї та представники. Німецька школа: Ф. Ратцель, Р. Челлен, К. Хаусхофер, К. Шмітт. Англо-американська школа: Г. Маккіндер, А. Мехен, Н. Спайкмен, З. Бжезинський, Ф. Фукуяма, С. Гантінгтон. Українська школа: С. Рудницький, Ю. Липа.

Марксизм та неомарксизм. Представники та концепції інших підходів у теорії міжнародних відносин (фемінізм, теорії географічного детермінізму, расово-антропологічні теорії тощо).

Перші «Великі дебати»: реалізм VS ідеалізм у 1940-х рр. Позитивізм у теорії міжнародних відносин. «Великі дебати» 1960-х – 1970-х рр.: модернізм VS традиціоналізм. Дебати 1970-ті – 1980-ті рр.: неомарксизм VS класична школа.

Дебати рефлексивізм VS раціоналізм 1980-ті – 1990-ті рр. Різні інтерпретації «великих дебатів» в історії теорії міжнародних відносин як науки: інтерпарадигматичні дебати.

6. Основи міжнародної політичної аналітики: Зовнішня політика та проблеми національної безпеки.

Тема 1. Зовнішня й безпекова політика держави Зовнішня й безпекова політика держави: сутність, властивості, значення, еволюція та сучасний стан і перспективи. Зовнішня й безпекова політика держави: засоби її забезпечення: Hard Power & Soft Power. Війна і дипломатія як засоби провадження зовнішньої політики. Традиційні й гібридні війни. Традиційна й публічна дипломатія. Культурна дипломатія. Роль розвідувальних органів у здійсненні безпекової та оборонної політики держави.

Тема 2. Система прийняття рішень у сфері зовнішньої політики, національної безпеки та оборони. «Політичне рішення»: проблеми визначення та класифікації. Типологія рішень у сфері зовнішньої політики, безпеки та оборони. Національні інтереси та національна безпека і оборона. Національний інтерес як одна з головних категорій у світовій політиці. Реалізація національних інтересів держави в умовах війни і миру. Роль національного інтересу в міжнародних відносинах. Суб'єкти та об'єкти державного управління у сфері національної безпеки в умовах демократії, автократії та тоталітаризму. Роль експертного забезпечення. Проблеми розробки та впровадження науково обґрунтованих рішень з питань забезпечення національної безпеки. Забезпечення балансу інтересів суспільства та держави, як мета суб'єктів забезпечення національної безпеки у демократичному суспільстві. Функції та критерії ефективності державного управління у сфері національної безпеки Інституційно-цивілізаційні засади механізму забезпечення національної безпеки.

Тема 3. Зовнішньополітичні стратегії та доктрини провідних країн світу. Основні структурні елементи національно-державної стратегії: цілі, шляхи, засоби. Національні «стратегії» як шляхи реалізації національних інтересів. Різновиди національних інтересів: життєво важливі; винятково важливі; важливі; менш важливі або ж другорядні. Насильницькі й ненасильницькі методи просування національних інтересів на міжнародній арені. «Стратегії» оборонного блоку НАТО у часи Холодної війни (1945-1991 рр.) та після її закінчення. «Холодна війна 2.0.»: наслідки для НАТО. Розширення НАТО після закінчення Холодної війни: причини й наслідки. «Доктрина» як та частина «стратегії», яка розрахована на збереження й утворення певного політичного й воєнно-політичного status quo на певному відрізку політичного або воєнно-політичного часу. Доктрини американських президентів: Монро, Рузвельта-Вільсона, Трумена, Ейзенхауера, Кеннеді, Ніксона, Рейгана, Клінтона, Буша-молодшого, Обама, Трампа. Доктрини радянських генсеків: Сталіна, Хрущова, Брежнєва, Горбачова. Воєнна доктрина України у її різноманітних редакціях.

Тема 4. Національна безпека України в умовах мирного та воєнного часу. Природа феноменів «небезпека» та «безпека». Сучасні уявлення про національну безпеку: виклики, загрози й ризики. Підходи щодо наукового вивчення національної безпеки. «Війна» як «продовження політики» засобами збройного

насилення (Карл фон Клаузевіц). Ретроспектива, сучасний стан та перспектива розвитку Української державності та національної безпеки України. Внутрішні та зовнішні чинники, які здійснюють вплив на політику національної безпеки України на сучасному етапі її розвитку.

Тема 5. Еволюція зовнішньополітичних та безпекових концепцій, стратегій й доктрин України в умовах війни та миру. Принципи побудови системи забезпечення національної безпеки України. Роль РНБОУ. Стан обороноздатності Української держави. Структура та функції Збройних сил України. Воєнна політика та Воєнна доктрина України та їхня еволюція після здобуття Україною незалежності. Воєнно-політичний курс держави та основи військового будівництва. Пріоритетні напрями підготовки держави до оборони. Концепція та стратегії національної безпеки України. Воєнна доктрина України у її різноманітних редакціях. Російсько-українська війна та безпекові виміри євроатлантичного та європейського вибору України.

Тема 6. Україна в міжнародних безпекових та оборонних організаціях. Безпекові рольові функції ООН. Участь України у миротворчих зусиллях ООН. Україна у Раді Європи (РЄ). Європейський суд з прав людини. Рольова участь України в діяльності Організації з безпеки й співробітництва в Європі (ОБСЄ). НАТО як організація колективної безпеки і оборони. Україна в стратегічних концепціях НАТО. Хартія Україна-НАТО (Мадридська хартія) 1997 року. Питання вступу України до НАТО. Розвиток спільної зовнішньої політики і політики безпеки ЄС. Україна в стратегічних концепціях ЄС. Питання вступу України до ЄС. Євразійський чинник у формуванні геостратегій України та Росії. СНД. ОДКБ. Україна в Організації за демократію та економічний розвиток – ГУАМ – регіональному об'єднанні Грузії, України, Азербайджанської Республіки та Республіки Молдова. Відносини у трикутнику Україна – Росія – КНР та Шанхайська Організація Співробітництва – ШОС.

7. Країнознавство.

Країни Північної Америки та Європи.

Канада. Особливості географічного розташування. Природно-ресурсний потенціал. Особливості державних кордонів. Державно-політичний устрій. Територіально-адміністративний поділ. Іміграція як вирішальний фактор формування складу населення. Основні етапи історичного розвитку. Утворення канадської федерації. Протидія “культурному континенталізму”. Зовнішня політика Канади. Екологічні проблеми. Українсько-канадські відносини.

Сполучені Штати Америки. Особливості географічного розташування. Природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій. Державна символіка США. Територіально-адміністративний поділ. Етапи формування державної території США. Основні етапи історичного розвитку. Основні етапи зовнішньої політики США. Українсько-американські відносини.

Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії. Особливості географічного розташування. Природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій. Державна символіка. Територіально-адміністративний поділ, його особливості та реформування. Заморські володіння. Спирні території. Етапи утворення сучасної державної території Великої Британії. Велика Британія в

системі міжнародних відносин. Велика Британія та об'єднана Європа. Ольстерська проблема. Зовнішня політика Великої Британії наприкінці ХХ на початку ХХІ ст. Вихід Великобританії ЄС. Українсько-британські відносини.

Французька Республіка. Географічне розташування. Природно-ресурсний потенціал. Особливості формування державних кордонів. Спірні території. Державно-політичний устрій. Територіально-адміністративний поділ. Державна символіка. Етапи розвитку французької державності. Особливості зовнішньополітичного курсу. Українсько-французькі відносини.

Федеративна Республіка Німеччина. Географічне розташування. Природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій. Територіально-адміністративний поділ. Етапи історичного розвитку німецьких земель. Основні етапи історичного розвитку Німеччини. Політичний, економічний та соціальний розвиток ФРН. Об'єднання Німеччини. Зовнішня політика Німеччини у пост-біполярний період. Українсько-німецькі відносини.

Королівство Іспанія. Географічне розташування. Природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій. Територіально-адміністративний поділ. Етапи історичного розвитку іспанських земель. Баскський сепаратизм і тероризм та державні заходи протидії. Проблеми Каталонії. Соціально-економічний та політичний розвиток на рубежі ХХ – першій чверті ХХІ ст. Українсько-іспанські відносини.

Королівство Норвегія. Географічне розташування. Природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій. Державна символіка. Територіально-адміністративний поділ. Етапи історичного розвитку Норвегії. Норвегія у сучасній системі міжнародних відносин. Королівство Норвегія на рубежі ХХ – першій чверті ХХІ ст. Участь у міжнародних організаціях. Особливості міжнародного співробітництва. Українсько-норвезькі зв'язки.

Республіка Польща. Особливості географічного розташування та природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій. Адміністративно-територіальний поділ. Історико-географічні області. Державна символіка. Етапи історичного розвитку. Політичні та економічні трансформації у Польщі у пост-біполярну епоху. Вступ до ЄС. Участь у міжнародних організаціях. Пріоритети зовнішньої політики. Українсько-польські відносини.

Угорщина. Географічне розташування та природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій. Державна символіка. Територіально-адміністративний поділ. Основні етапи історичного розвитку. Угорщина у системі міжнародних відносин. Пріоритетні напрями зовнішньої політики Угорщини. Проблемні питання угорсько-українських відносин на сучасному етапі. Позиція політичного керівництва Угорщини щодо широкомасштабного російського вторгнення в Україну.

Румунія. Географічне розташування. Природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій. Державна символіка. Територіально-адміністративний поділ. Історичні області. Основні етапи історичного розвитку. Вступ до ЄС. Зовнішня політика Румунії. Територіальні суперечки із Україною та їх вирішення у Міжнародному суді. Українсько-румунські відносини на сучасному етапі.

російська федерація. Особливості географічного та геополітичного розташування російської Федерації. Адміністративно-територіальний поділ. Державна символіка. Історико-географічні області. Основні етапи історичного

розвитку. Особливості зовнішньополітичного курсу. російсько-українські відносини. російська агресія проти України та широкомасштабне вторгнення з 24 лютого 2022 р. як наслідок великодержавницької зовнішньої політики російської Федерації.

Республіка Туреччина. Особливості географічного та геополітичного розташування. Природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій та адміністративно-територіальний поділ. Державна символіка. Історико-географічні області. Основні етапи історичного розвитку. Роль армії у внутрішньополітичному житті. Внутрішньополітичні проблеми у 70-80-х рр. XX ст. Спроба державного перевороту у 2016 р. Проблема курдського сепаратизму. Роль туристичної індустрії в економіці країни. Пріоритетні напрями зовнішньої політики Турецької Республіки. Участь Туреччини у міжнародних організаціях. Українсько-турецькі відносини.

Країни Близького Сходу та Азійсько-Тихоокеанського регіону.

Держава Ізраїль. Особливості географічного розташування, природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій та адміністративно-територіальний поділ. Державна символіка. Етапи історичного розвитку. Британська підмандатна територія Палестина. План ООН щодо поділу Палестини після Другої світової війни. Проголошення держави Ізраїль та війна за незалежність. Розбудова держави і війна на Синайському півострові. Шестиденна війна. Війна Судного дня. Війна в Лівані. Період мирного врегулювання. Правління уряду Шарона (2001-2006 рр.). Ізраїль на початку XXI ст. Українсько-ізраїльські відносини.

Китайська Народна Республіка. Особливості географічного розташування, природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій та адміністративно-територіальний поділ. Державна символіка. Етапи історичного розвитку. Внутрішня та зовнішня політика КНР в кінці XX – першій чверті XXI ст. Проблема Тайваню. Претензії на лідерство в ІТР. Українсько-китайські відносини. Позиція політичного керівництва КНР щодо широкомасштабного російського вторгнення в Україну.

Японська Держава. Особливості географічного розташування, природно-ресурсний потенціал. Державно-політичний устрій та адміністративно-територіальний поділ. Державна символіка. Етапи історичного розвитку. Особливості економічного розвитку. Зовнішня політика Японії. Українсько-японські відносини.

Країни Близького Сходу. Ліванська Республіка. Республіка Ірак. Сирійська Арабська Республіка. Об'єднані Арабські Емірати. Ісламська Республіка Іран. Країни Аравійського півострова (Йорданія, Бахрейн, Ємен, Катар, Кувейт, Оман, Саудівська Аравія). Відносини України з країнами Близького Сходу.

Австралія. Країни Океанії.

Країни Латинської Америки

Аргентина. Географічне розташування. Природно-ресурсний потенціал. Населення. Особливості державно-політичного устрою. Державна символіка. Етапи історичного розвитку. Іспанська колонізація. Проголошення незалежності та утворення об'єднаної держави. Аргентина в першій половині XX ст. Політичний режим Перона. Військовий переворот 1966 р. Аргентина в кінці XX – в першій чверті XXI ст. Українсько-аргентинські відносини.

Федеративна Республіка Бразилія. Географічне розташування. Природно-ресурсний потенціал. Особливості державно-політичного устрою. Державна символіка. Етапи історичного розвитку. Політичний та економічний розвиток в кінці ХХ – в першій чверті ХХІ ст. Українсько-бразильські відносини на сучасному етапі. Позиція політичного керівництва Бразилії щодо широкомасштабного російського вторгнення в Україну.

Країни Карибського басейну. Куба. Андські країни. Перу. Боліварська Республіка Венесуела.

Країни Африки. Країни Арабського Магрибу. Алжирська Народна Демократична Республіка. Королівство Марокко. Держава Лівія. Туніська Республіка. Арабська Республіка Єгипет. Демократична Республіка Конго. Республіка Кенія. Відносини України з країнами Африки.

8. Основи міжнародного туризму.

Тема 1. Теоретичні основи міжнародного туризму. Сутність туризму. Подорожі та туризм. Основні класифікації в туризмі. Мотиви подорожей. Види та форми туризму. Фактори розвитку туризму. Етапи розвитку туризму. Туристичний потенціал країни. Туристичні ресурси. Природні і штучні туристичні ресурси. Поняття туристичних і супутніх послуг. Туристичний продукт. Складові турпродукту. Спеціалізація країни в туризмі.

Тема 2. Нормативно-правове регулювання міжнародного туризму. Державне та міжнародне регулювання туристичної діяльності. Цілі держави у розвитку різних форм туризму. Проблема охорони національного надбання країн і розвиток міжнародного туризму. Головні міжнародні туристичні організації.

Тема 3. Світовий ринок міжнародного туризму. Туристична статистика. Туристичний баланс. Методи статистичних спостережень у галузі туризму. Країни-лідери за відвідуваністю, надходженнями від туризму і витратами на туризм у світі та Європі. Аналіз динаміки міжрегіональних туристичних потоків. Вплив пандемії COVID-19 на статистику міжнародного туризму. SWOT аналіз в туризмі. Індустрія міжнародного туризму.

Тема 4. Суб'єкти міжнародного туристичного ринку. Виконавці туристичних послуг (готелі, ресторани, транспортні компанії, екскурсійні бюро), посередники (туроператори, турагенти); споживачі (туристи). Форми співробітництва туроператорів і турагентів. Аналіз договору про надання туристичних послуг. Договори з постачальниками послуг. Туристські формальності: види та нормативно-правове регулювання. Проблема безпеки в туризмі.

Тема 5. Регіональні аспекти розвитку міжнародного туризму. Європейський туристичний регіон. Азійсько-Тихоокеанський туристичний регіон. Американський туристичний регіон. Близькосхідний туристичний регіон. Африканський туристичний регіон. Класифікація міжнародних туристичних ринків за цілями подорожей. Туристичне районування світу. Аналіз природно-ресурсного та рекреаційного потенціалу туристичних регіонів світу. Проблеми та перспективи розвитку міжнародного туризму у туристичних регіонах світу. Вплив пандемії COVID-19 на туристичну галузь у регіонах світу.

Тема 6. Специфіка розвитку міжнародного туризму в Україні. Туристська індустрія в Україні. Розробка туристичного бренду. Туристичний імідж України.

Державне регулювання туризму в Україні. Стратегії розвитку туризму та курортів. Організації з туризму в Україні. Ukraïner – суспільно-культурний мультимедійний українознавчий проєкт. АІГУ (Асоціація Індустрії Гостинності України). Проблеми та перспективи розвитку міжнародного туризму в Україні. Вплив російсько-української війни на туризм в Україні.

9. Основи дипломатії та дипломатичної служби: Дипломатичний протокол та етикет.

Тема 1. Основні поняття та історія формування дипломатичного протоколу, церемоніалу та етикету. Поняття дипломатичного протоколу, церемоніалу та етикету. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р. Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах із міжнародними організаціями універсального характеру 1975 р.

Дипломатичний протокол і церемоніал України. Положення "Про Державний Протокол і Церемоніал України". Протокольне забезпечення державного візиту в Україну глави іноземної держави. Протокольне забезпечення офіційного візиту в Україну глави уряду іноземної держави. Протокольне забезпечення візиту в Україну іноземної делегації.

Тема 2. Значення і роль дипломатичного протоколу і етикету в практичній діяльності сучасного дипломата і політика. Норми й традиції дипломатичного протоколу в діяльності дипломатичних представників. Дипломатичний корпус. Дуаєн. Старшинство в дипломатичному та консульському корпусі. Класи глав дипломатичних представництв та дипломатичні ранги. Місце дипломатичного корпусу на офіційних державних церемоніях. Початок і закінчення дипломатичної місії. Агреман на прийом глави дипломатичного представництва. Протокольні процедури вручення вірчих (відкличних) грамот. Зносини дипломатичних представництв з МЗС і зовнішньополітичними відомствами, урядовими установами. Дипломатичні ранги в Україні та порядок їх присвоєння. Закон України "Про дипломатичну службу".

Тема 3. Дипломатичне спілкування. Дипломатичні візити і бесіди. Значення дипломатичних візитів і бесід у дипломатичній практиці. Протокольні та ділові візити. Приватні візити. Національно-культурні особливості здійснення особистих візитів дипломатів. Організаційні заходи щодо підготовки дипломатичних візитів та особливості їх протокольного забезпечення. Дипломатичні бесіди, їх роль та значення у повсякденній роботі дипломата. Підготовча робота до проведення бесід з різних питань. Особливості звертання та використання мовних трафаретів під час дипломатичної бесіди. Запис бесіди. Дипломатичний щоденник. Особисті візити дружини дипломата, їх роль та значення.

Тема 4. Дипломатична кореспонденція. Офіційна переписка. Послання глав іноземних держав, урядів, прем'єр-міністрів; телеграми глав держави, уряду, міністерства закордонних справ, обмін кореспонденцією та різними видами дипломатичної документації між відомствами та міністерствами закордонних справ, переписка відомств та міністерств закордонних справ з акредитованими при них іноземними дипломатичними та консульськими представництвами та їх главами, переписка між дипломатичними представництвами різних країн.

Вербальна нота. Особиста (підписна) нота. Колективна нота. Маніфест (нота для опублікування). Ультиматум. Пам'ятна записка. Меморандум. Приватний лист напівофіційного характеру. Заява. Міжнародні угоди та договори. Протокольні правила дипломатичного листування: використання етикетних мовних формул, правила титулування адресата, принцип взаємності у виборі форми письмового документа, обов'язковість відповіді.

Тема 5. Дипломатичні прийоми, їх види та протокольні особливості. Дипломатичні прийоми як форма міждержавного спілкування та презентація держави. Класифікація дипломатичних прийомів та особливості їх протокольного забезпечення. Організаційна підготовка проведення прийомів. Складання списку запрошених та підготовка і розсилка запрошень. Запрошення на прийом високого гостя. Спеціальні запрошення на прийом на честь високого гостя. Правила відповіді на запрошення. Схеми та правила розсадки на дипломатичних прийомах. Господарі і гості під час дипломатичних прийомів. Особливості застільного етикету під час дипломатичних прийомів. Висловлення подяки за гостинність, виявлену під час прийому.

Тема 6. Протокольнo-організаційне забезпечення візитів вищих державних діячів. Місце і значення візитів на високому та найвищому рівнях у міжнародних відносинах. Класифікація візитів на високому та найвищому рівнях. Підготовка візитів та складання їх програми. Складові програми візиту. Специфіка жіночої програми. Робота підготовчої і передової груп. Підготовка і проведення переговорного процесу. Протокольні норми використання державної символіки.

Етикет державного прапора. Етикет особистого прапора (штандарта). Протокольні й церемоніальні питання прийому вищих посадових осіб іноземних держав. Розсадка в автотранспорті. Кортєж та правила використання державної символіки на автомобілях. Протокольне старшинство учасників офіційних заходів. Програма дружини високого гостя та інших супроводжуючих осіб. Організація прийомів на честь вищих державних діячів.

Тема 7. Дотримання норм дипломатичного протоколу і етикету як складова іміджу сучасного дипломата і політика. Мовний етикет. Складові невербального комунікативного етикету. Особистий простір (проксемика) в дипломатичному етикеті. Правила вітань, Правила цілування руки. Обійми. Вітання з монархами. Вітання в процесі ходи групою на представницьких заходах. Вітання чоловіка і жінки та особливості вітання між жінками. Вітання з представниками духовенства. Особливості представлення та рекомендації. Етикет телефонної розмови. Етикет дарування квітів та прийняття подарунків. Вартість подарунку. Подяка за подарунок. Протокольні подарунки під час візитів державних діячів. Зовнішній вигляд дипломата. Складові зовнішнього вигляду. Діловий чоловічий та жіночий одяг та взуття, аксесуари, прикраси, парфуми та косметика. Етикет носіння державних нагород та відзнак.

Тема 8. Протокол міжнародних організацій та конференцій. Дипломатичний протокол в ООН. Служба протоколу і зв'язку як структурний підрозділ Департаменту у справах Генеральної Асамблеї ООН і конференційному управлінню та її функції. Порядок протокольного старшинства в міжнародних організаціях. Представницька робота постійних представництв країн-членів при МО. Протокол візиту в ООН глави держави або уряду країн-членів ООН. Розміщення делегацій в залах засідань. Символіка МО. Офіційні і робочі мови МО. Привілеї та імунітети посадових осіб МО, делегацій держав, постійних

представників в МО. Особливості протокольного забезпечення діяльності неурядових міжнародних організацій.

Тема 9. Служба протокольного забезпечення. Міжнародний досвід організації протокольних служб. Моделі протокольних служб країн світу. Структура та функції протокольних підрозділів органів державної влади в Україні. Головний департамент Державного Протоколу та Церемоніалу Адміністрації Президента України та його функції. Протокольний департамент МЗС України. Протокольна діяльність дипломатичного представництва. Законодавство України і двосторонні угоди щодо імунітетів та режиму перебування іноземних дипломатів в Україні.

Тема 10. Національні особливості дипломатичного протоколу та етикету. Етнокультурна та етнонаціональна складова в дипломатичній роботі та її значення. Дипломатичний протокол і етикет в дипломатичній практиці європейських країн. Особливості дипломатичного протоколу і етикету в діяльності дипломатів США. Національні особливості протоколу і етикету в арабських країнах. Норми і протокольно-етикетні традиції китайської та японської дипломатії. Національно-культурні особливості та традиції в дипломатичній діяльності представників латиноамериканських та африканських країн.

10. Основи дипломатії та дипломатичної служби: Дипломатична та консульська служба.

Специфіка організації та функціонування закордонної дипломатичної та консульської служби. Структура та напрямки діяльності МЗС України, його центральних та закордонних підрозділів. Порядок встановлення дипломатичних та консульських відносин та особливості діяльності відповідних служб.

Організація інформаційно-аналітичного і технічного супроводження дипломатичної діяльності. Порядок проходження дипломатичної служби. Дипломатичне забезпечення багатосторонньої дипломатії та роботи консульських установ, діяльності спеціальних місій. Проблематика та практика сучасної торгово-економічної та інших треків дипломатичної діяльності.

11. Конфліктологія та теорія переговорів.

Тема 1. Конфлікт як соціальне явище. Поняття “конфлікт” та “соціальний конфлікт”. Характерні ознаки конфлікту. Форми та рівні прояву конфлікту. Гострота конфлікту. Етапи протікання конфлікту. Тривалість конфлікту. Наслідки соціального конфлікту. Причини та умови виникнення конфлікту. Структура та динаміка конфлікту. Функції конфлікту. Учасники конфлікту за соціальним складом. Конфлікти у системі управління (вертикальні, горизонтальні). Основні підходи до розуміння причин конфліктів.

Тема 2. Теоретичні аспекти переговорів у міжнародних відносинах. Соціальна природа феномену переговорів. Етапи становлення інституту переговорів. Аспекти переговорів. Моральні принципи ведення переговорів. Основні підходи до дослідження переговорів. Теорія мистецтва дипломатичних переговорів Г. Моргентау. Теорія переговорів К.Райта "залізний кулак в оксамитовій рукавичці". Погляди на переговорний процес Р. Фішера та У. Юрі.

Основні характеристики переговорного процесу. Види і функції переговорів. Суб'єкти і предмет переговорів. Позиції і пропозиції у переговорах. Поняття "результат" переговорів. Сутність, типи, прийоми переговорів та підготовка до їх проведення. Характеристика переговорного процесу у міжнародних відносинах. Способи ведення міжнародних переговорів. Особливості переговорного процесу в міжнародних відносинах.

Тема 3. Прикладні аспекти переговорів. Стратегія і тактика переговорного процесу. Сутність понять "стратегія" і "тактика" переговорного процесу. Стратегії поведінки на переговорах в концепції К. Томаса-Р. Кіллена. Стратегії поведінки на переговорах у рамках співпраці. Прийоми конструктивної тактики на переговорах у рамках співпраці. Етапи та динаміка переговорного процесу. Психологія ведення переговорів. Стратегії ведення конфронтаційних переговорів. Тактика ведення конфронтаційних переговорів. Поняття "результат" переговорів. Критерії успішності переговорів. Угода, укладання угоди. Психотехнологія завершення переговорів. Аналіз результатів переговорів.

Тема 4. Групові та міжгрупові конфлікти. Сутність та типологія групових конфліктів. Види групових конфліктів. Внутрішньогрупові конфлікти. Міжгрупові конфлікти. Підходи до досліджень міжгрупової взаємодії. Специфіка структури міжгрупового конфлікту. Конфлікти в організаціях. Чинники виникнення конфліктів в організаціях. Структура конфлікту в організації. Типологія конфліктів в організації. Інноваційні конфлікти. Способи запобігання і розв'язання інноваційних конфліктів. Сімейні конфлікти. Чинники загострення проблем формування та розвитку сімей. Конфлікт поколінь.

Тема 5. Політичні конфлікти. Політичні конфлікти та їх особливості. Структура політичного конфлікту. Типологія політичних конфліктів. Горизонтальні політичні конфлікти. Вертикальні політичні конфлікти. Види політичних конфліктів: конфлікти цінностей і конфлікти інтересів. Політичні конфлікти в тоталітарних і демократичних системах. Революція як різновид політичних конфліктів.

Тема 6. Етнонаціональні конфлікти. Сутність і причини етнонаціональних конфліктів. Структура, типологія, динаміка етнонаціональних конфліктів. Схема розгортання етнополітичного конфлікту. Примордіалістський та інструменталістський підходи у вивченні етнічних конфліктів. Етнічний та регіональний сепаратизм. Форми макрополітичного регулювання етнополітичних конфліктів (за А. Аклаєвим). Особливості врегулювання етнополітичних конфліктів. Основні риси сучасних етнонаціональних конфліктів. Шляхи розв'язання та управління етнонаціональними конфліктами в сучасному світі.

Тема 7. Міжнародні конфлікти. Поняття та основні підходи до вивчення міжнародних конфліктів. Типологія міжнародних конфліктів. Теорії дослідження міжнародних конфліктів. Складові та функції міжнародних конфліктів. Фази міжнародного конфлікту. Сучасні «гібридні війни». Шляхи врегулювання міжнародних конфліктів.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Віденська Конвенція «Про дипломатичні зносини» 1961 р. URL: <http://uazakon.com/document/tpart>

Віденська конвенція «Про консульські зносини» 1963 р. URL: zakon.rada.gov.ua

Головченко В., Матвієнко В. Дипломатична історія України: підручник. К.: Ніка-Центр, 2018.

Головченко В.І., Степанов О.П. Нариси з історії міжнародних відносин та зовнішньої політики країн Азії й Африки: навч. посіб. / В.І. Головченко, О.П. Степанов. К.: Юрисконсульт, 2014.

Європейська інтеграція: навчальний посібник / ред. М.І. Макаренко, Л.І. Хомутенко. Київ: Центр учбової літератури, 2018.

Єремєєва І. А., Даценко В. В., Маргулов А. Х. Є 70 Основи світової політики: підруч. Ун-т митної справи та фінансів. Дніпро : ДДУВС, 2025. 280 с.

Зленко А.М. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України. К., 2009.

Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011.

Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.): Навч. посіб. / Я.Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І.Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013.

Історія міжнародних відносин: підруч. І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов, І. А. Єремєєва, М. В. Несправа. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020.

Капітоненко М. Теорія міжнародних відносин. Чернівці : Книги - ХХІ, 2019.

Конфліктологія та теорія переговорів: навчальний посібник / Т.П. Яхно, І.О. Куревіна. Київ : Центр учбової літератури, 2018.

Конфліктологія: навчальний посібник / ред. Г.В. Гребеньков. Львів : Магнолія, 2018.

Країни світу і Україна [Електронний ресурс] : енциклопедія: в 5 т. / Інститут всесвітньої історії НАН України; голова редколегії А. І. Кудряченко. Київ: Фенікс, 2017. Том 1: Північна Європа. Західна Європа. Південна Європа / науковий редактор А. В. Бульвінський. 2017. Режим доступу: <http://ivinas.gov.ua/uk/publikatsiji/entsyklopediia.html>

Кривонос Р.А. Країнознавча характеристика як засіб отримання та передачі наукового знання про країни світу. Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». 2015. № 9. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2642/2348

Макогін З.Я. Міжнародний туризм: навч. посіб. / Макогін З.Я. Львів. торг.-екон. ун-т. Львів: Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2018.

Мальська М.П. Туристичне країнознавство. Азія та Океанія: навчальний посібник / М.П. Мальська, О.Ю. Бордун, М.З. Гамкало; Львівський національний університет імені Івана Франка. Київ : Центр учбової літератури, 2018.

Мальська М.П. Туристичне країнознавство. Європа: навчальний посібник / М.П. Мальська, О.Ю. Бордун, М.З. Гамкало. Київ: Центр учбової літератури, 2016.

Мальський М.З. Теорія міжнародних відносин: Підручник. Мальський М. З., Мацяк М. М. 3-тє вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2007.

Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000 роки): підручник / Л.Ф. Гайдуков, В.Г. Кремень, Л.В. Губерський [та ін.]. Київ: Либідь, 2001.

Міжнародні відносини та зовнішня політика: системна історія 1914 – 2014 років: навчальний посібник / С.В. Пронь, Т.М. Пронь, В.Г. Ціватий; Міністерство освіти і науки України, Чорноморський державний університет імені Петра Могили. 2-е вид., доп. та перероб. Миколаїв: Іліон, 2014.

Міжнародні відносини та світова політика : навчальний посібник / О.М. Кузь, Д.С. Коротков, Д.Ю. Михайличенко, О.В. Бровко; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О.М. Кузя. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020.

Міжнародні відносини та світова політика: підручник / В.А. Манжола, В.Ю. Крушинський, С.П. Галака та ін.; за ред. В. А. Манжолі. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Знання, 2014.

Міжнародні відносини та світова політика: підручник / редактор В.А. Манжола; керівник авторського колективу В. Ю. Крушинський. Київ: ВПЦ Київський університет, 2010.

Основи теорії міжнародних відносин: навчальний посібник. Л.О. Дорош, М.В. Здоровега, О.Я. Івасечко, У.І. Ільницька, О.В. Кукарцев, Ю.Р. Лемко, Ю.Я. Тишкун, Я.Б. Турчин. Львів, 2015.

Панченко, Ю. В. Менеджмент внутрішнього і міжнародного туризму: навчальний посібник / Ю.В. Панченко, О.Є. Лугінін, С.В. Фомішин. Херсон: ОЛДІ-плюс, 2013.

Стафійчук В.І., Малиновська О.Ю. Туристичне країнознавство: навчальний посібник./ В.І. Стафійчук, О.Ю. Малиновська. Херсон: Олді-Плюс, 2016.

Теорія міжнародних відносин: підручник; за ред. М.П. Требіна; Нац.юрід. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2022.

Туристичне країнознавство: Підручник / А.Ю. Парфіненко, В.І. Сідоров, О.О. Любіцева. 2-ге вид. переробл. і доповн. К.: Знання, 2015.

Туристичне країнознавство: навч. посіб. / Стафійчук В. І., Малиновська О. Ю. - Херсон : Олді-Плюс, 2025.

Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин: підручник / В.А. Манжола, В.Ю. Константинов, С.В. Андрущенко; редактор Л.В. Губерський; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К.: ВПЦ Київський університет, 2008.

Яблонський В. М. Державний центр УНР в екзилі: ідеї, боротьба, традиція (1921–1992 роки). Київ: КНТ, 2020.

Troyan S., Kyrydon A., Kosiak S., Nechaieva-Yuriichuk N. Neo-post-bipolar International relations: turbulence in the context of the russian-Ukrainian war: Monograph. Kyiv: Interservice, 2025. 196 p.

**ПЕРЕЛІК НАОЧНОГО ПРИЛАДДЯ,
МАТЕРІАЛІВ ДОВІДКОВОГО ХАРАКТЕРУ, ТЕХНІЧНИХ І ДИДАКТИЧНИХ
ЗАСОБІВ ТА ОБЛАДНАННЯ, ЩО ДОЗВОЛЕНІ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ
ЗДОБУВАЧАМИ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ТА ВІДПОВІДЕЙ НА ЗАПИТАННЯ
ПІД ЧАС АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ**

При складанні атестаційного екзамену здобувач має право користуватись виключно своїми знаннями, використання інших засобів, матеріалів, приладдя, обладнання, сторонньої допомоги, яке б надавало здобувачу допомогу у вирішенні завдань атестаційного екзамену, заборонено.